

IŠ KUR IMASI PINIGAI?

Pinigai stebuklingai neatsiras tarsi iš oro (nebent esi radęs pasakų džiną... ir jei *taip*, kam tada skaitai šią knygą?!). Jei nori turėti pinigų, tau teks jų **UŽSIDIRBTI**. Teks **DIRBTI DĖL PINIGŲ**. Tai reiškia, kad savo laiką, energiją ir gebėjimus iškeisi į pinigus. Bet pirmiausia išsiaiškinkime...

KODĖL TAU APSKRITAI NORISI PINIGŲ?

Pamąstyk apie tai, kas tau iš tikrųjų yra svarbu.

KOKIO GYVENIMO TROKŠTI?

KOKIU ŽMOGUMI NORI BŪTI?

GERIAUSIU FUTBOLININKU?

LABAI MENIŠKU?

BESINAUDOJANČIU VISOMIS NAUJAUSIOMIS TECHNOLOGIJOMIS?

DAUG AUKOJANČIU LABDARAI?

O KO NORĖTUM DABAR?

GAL PERDAŽYTI SAVO KAMBARĮ?

GAL ESI NUSIŽIŪRĖJĘS NAUJĄ DVIRATĮ?

Dabar visus šiuos klausimus pasilaikyk galvoje, brūkštelėk ant lapelio ir saugiai pasidėk arba viską pažymėk savo svajonių lentoje.

Kaip pasidaryti svajonių lentą? Surašyk, nupiešk arba nubraižyk viską, kam norėtum sutaupyti. Iš žurnalų išsikirpk tau patinkančių daiktų nuotraukas, įterpk tikslus ir žodžius, kurie tave įkvepia. **TAIP, TAI SENAMADIŠKA**, bet truputis atgyvenos dar niekam nepakenkė. Kai tavo svajonių lenta bus baigta, gerai į ją įsižiūrėk. Galbūt suprasi, kad vienas kitas joje esantis dalykas nekainuoja nė skatiko, ir tai puiku! Pasidėk svajonių lentą gerai matomoje vietoje. Ji tau primins, ko sieki ir kas tau yra svarbu.

Dabar jau turėtum geriau nutuokti, *kodėl* nori turėti pinigų. Todėl pakalbėkime, ko reikia imtis, kad jų užsidirbtum...

PINIGAI ŠIANDIEN

Gal jau dabar gauni kišenpinigių, kurie keliauja į taupyklę. Gal turi galimybę šiek tiek užsidirbti atlikdamas darbus namuose arba kur nors kitur. O gal ir ne. Ne visi tėvai savo vaikams gali duoti kišenpinigių arba tiesiog tam nepritaria, ir tai yra asmeninis jų sprendimas (mano tėvai neišgalėjo). Todėl elkis gražiai ir būk *kantrus*.

Jei vis dėlto turi galimybę gauti ar užsidirbti „šlamančiųjų“, turi sau užduoti du klausimus:

1. KO ŽMONĖMS REIKIA?
2. KĄ AŠ GALIU JIEMS DUOTI?

Kalbant apie verslą, kai kieno nors *poreikiai* sutampa su tuo, ką gali pasiūlyti tu, štai tada ir atsiranda galimybė uždirbti pinigų (**BINGO!**), jei tik žmonės yra *pasirengę* ir išgali už tai mokėti.

Paskutinė paminėta sąlyga yra svarbi, **SUPRANTI?** Gali būti kompiuterinių žaidimų **ASAS** ir triuškindi visus iš eilės. Tačiau suaugusiems tavo šeimos nariams iš to jokios naudos, todėl vargu ar už tokią veiklą tu gausi pinigų. Bent jau kol kas. Iš tikrųjų esama tokių darbų, kai žmonės – **DĖMESIO!** – *testuoja* vaizdo žaidimus. O toks profesionalus žaidimas yra tikras sportas su žiūrovais!

Taip pat menka tikimybė, kad tau mokės už tai, ką ir šiaip turi daryti. Tarkim, už dantų valymą du kartus per dieną ar pamokų ruošimą. Arba už namų ruošos darbus, kuriais visi esate pasidaliję (susitvarkyti po savęs, padėti padengti ar nurinkti stalą ir pan.).

„ŠAUNUS
BANDYMAS...
BET NE.“

Kita vertus, jei pasisiūlysi nudirbti ką nors papildomai, ką nors išties naudinga, tarkim, pagaminti kalėdinius atvirukus ar supakuoti visų šeimynykščių dovanas, visai gali būti, kad tavo galimybės padidės.

PREMIJA. Yra tokių profesijų, kur darbuotojams mokamos premijos pagal jų darbo rezultatus. Tu *galbūt* irgi galėtum išsiderėti papildomo atlygio už panašius dalykus, pavyzdžiui, už geresnius pažymius ar ypatingus pasiekimus. Bet atmink: pinigai neturėtų būti *vienintelė* ir net ne *pagrindinė* priežastis, skatinanti tave dėl to stengtis.

Noras ką nors daryti dėl to, ką kitas žmogus apie tave kalba arba ką tau duoda, vadinamas **išorine motyvacija**. Tačiau geriausia yra **vidinė motyvacija** (kylanti tau iš *vidaus*). Tai kaip jausmas, kokį jauti nutapęs paveikslą ar perėjęs į kitą žaidimo lygį, nes pats to nori. Nes tau tai patinka. Kai motyvacija kyla iš vidaus, dirbi sunkiau, geriau ir labiau džiaugiesi savo pasiekimais.

„Kuo nori
būti
užaugęs?“

PINIGAI RYTOJ

Pakelk ranką, jei esi sulaukęs šio klausimo. Suaugusieji jį tiesiog dievina. Bet tai baisiai erzina, nes patiri didžiulį spaudimą, o visas dėmesys sutelkiamas į *vieno* darbo ar *vienos* profesijos turėjimą. Bet juk yra aibė veiklų, kurių ateityje galėtum imtis, kad užsidirbtum.

Nesvarbu, kuo domėtumeisi ir ką sugebėtum, visada atsiras būtent **TAU** tinkamas darbas (ir net *ne vienas!*). O jeigu ne, aš suvalgysiu savo skrybėlaitę. Iš tikrųjų skrybėlaitės neturiu, bet nusipirksiu tam, kad galėčiau suvalgyti. Nebent norėtum mane nuo to išgelbėti. Tuomet turėsi kai ką padaryti:

PASVARSTYK, KAS TAVE
JAUDINA IR DOMINA

KAM ESI GABUS ARBA KOKIUS
SUGEBĖJIMUS GALĖTUM LAVINTI

JEI PUIKIAI SUGEBI KĄ NORS,
KĄ SUGĘBA NEDAUGELIS, JAU TURI
ŠI TĄ VERTINGA

Erzina tai, kad už vienus darbus mokama daugiau negu už kitus. Pelningesni darbai *dažniausiai* būna tokie, kuriuos daugelis žmonių laiko sunkiais arba į kuriuos nelengva prasimušti (kad galėtum juos dirbti, tenka labai daug mokytis, o tai kainuoja laiko ir pinigų). Sakau „dažniausiai“, nes esama ir tokių darbų, kurie reikalauja daugybės mokymų, yra tikrai įdomūs, pavyzdžiui, meno ir švietimo srityse, tačiau už juos vis dar mokamas per menkas atlygis. Tokia situacija nėra nei teisinga, nei sąžininga, ir ją **NEABEJOTINAI** reikia taisyti. Tačiau tai nereiškia, kad neturėtum dirbti šių darbų. Tokie darbai mums reikalingi ir svarbu įsiklausyti, kokios profesijos pusėn tave šaukia širdis. Jei norėsi uždirbti daugiau pinigų, negu tau galės pasiūlyti tokie darbai, galbūt tau teks susirasti papildomą užsiėmimą. Nesijaudink, apie tai pakalbėsime vėliau.

Be to, nesijausi taip, tarytum iki gyvos galvos turėtum dirbti vieną ir tą patį darbą. Taip pasaulyje jau nebedirbama. Kadaisė žmonės toje pačioje darbo vietoje paprastai išdirbdavo visą gyvenimą (žinoma, pasitaikydavo ir išimčių). Šiandien populiarėja reiškinys, kai žmonės dažnai keičia darbus. Kartu su juo auga vadinamoji „**priešokio**“ ekonomika (*gig economy*). Tai reiškia, kad pereinama prie **laisvai samdomo darbo**, kai darbuotojas dirba nebe vienam darbdaviui, o sudaro sutartis su būriu bendrovių ir asmenų. Šiuo atveju tau tektų nuolat ieškoti naujų užsakymų, tačiau tavo gyvenimui tai suteiktų lankstumo ir įvairovės.

Spėk, ką pasakysiu? Aš irgi esu iš tų, kurie keičia darbus. Atsisveikinau su patrauklia teisininkės profesija ir tapau vaikų rašytoja. Man patiko dirbti teisininke, tačiau ardavau dieną ir naktį, ir man kažin ko trūko. Troškau susigrąžinti savo laiką ir užsiimti ką nors keičiančia veikla. Ilgai ir įtemptai mąščiau, kas tai galėtų būti. Pagaliau man toptelėjo mintis. Visada mėgau rašyti, pasakoti istorijas ir pernelyg daug kalbėti. Rašyti knygas vaikams reiškia galimybę tenkinti **VISUS** šiuos pomėgius ir ką nors pakeisti, o šauniausia, kad esu laisvai samdoma darbuotoja ir dalyvauju „priešokio“ ekonomikoje! Darbą prie savo gyvenimo derinu taip, kaip pati noriu, ir tiesiog **PUIKIAI** leidžiu laiką. Aš nejuokauju. Gali užsiimti kuo tik nori. Visas pasaulis tau po kojų!

TAVO ATEITIES DARBAS NUO ERDVĖLAIVIŲ PILOTO IKI TRIMAČIO MAISTO SPAUSDINIMO VIRTUVĖS ŠEFO

Keičiasi ne tik mūsų požiūris į darbą, bet ir patys darbai. Kai baigsi mokslus, galėsi rinktis iš tokių darbu, kurie šiandien net neegzistuoja. Įsivaizduoji?
Tarp tokių profesijų bus:

ERDVĖLAIVIŲ
PILOTAI

DRONŲ ORO EISMO
KONTROLIERIAI

KOSMOSO
GIDAI

ATLIEKŲ
PERDIRBIMO
INŽINIERIAI

TRIMAČIO MAISTO
SPAUSDINIMO
VIRTUVĖS
ŠEFAI

Dirbtinis intelektas nebėra mokslinė fantastika. Robotai jau yra sukurti ir naudojami. Vieni lindi mūsų kišenėse, pavyzdžiui, „iPhone“ telefonuose įdiegtas virtualus pagalbininkas „Siri“. Kiti patar nauja mūsų namuose, pavyzdžiui, bendrovės „Amazon“ sukurta „Alexa“.

„ALEXA!!! ĮRAŠYK
LEDUS Į PIRKINIŲ
SARAŠĄ!“

Turime „išmanius“ namus, kur apšvietimą, užraktus ir kitką galima reguliuoti per nuotolį. Sukurti automobiliai, kurie patys vairuoja ir pasistato į stovėjimo aikštelę. Yra robotai chirurgai, padedantys atlikti operacijas! Ir tai susiję ne tik su įspūdingais, fantastiškais dalykais. Antai „Netflix“ dirbtinį intelektą naudoja analizuodama, ką mes žiūriame, kad pasiūlytų mums kitas laidas ir filmus, kurie galėtų patikti. O kiek visko dar laukia ateityje!

„ALEXA!!!
NUSTATYK
LAIKMATĮ
20 MINUČIŲ!“

Keičiasi daugybė dalykų. Todėl geriausia, ką šiandien gali padaryti, – tai pasiruošti būsimoms **permainoms**. Geriausias būdas tai padaryti – įgyti reikiamų **įgūdžių**. Pavyzdžiui, **išmokti mokytis**. Tikriausiai pagalvojai: „Kaip man *išmokti mokytis*? Nieko nesuprantu!“ Tai *reiškia*, kad mokydamasis naujų dalykų turi tapti **TIKRU PROFESIONALU**. Nesvarbu, ko mokysiesi – kalbos, programavimo ar lyno akrobatikos, turi atrasti, kokie mokymosi **metodai** yra tinkamiausi būtent tau. Galbūt esi linkęs pirmiausia perskaityti naują informaciją, paskui pažiūrėti, kaip tai daro kiti žmonės (tikrame gyvenime arba filmuotoje medžiagoje) ir juos pamėgdžioti, o tada praktikuotis, lavintis, treniruotis. Galbūt tau geriau iš karto stebėti arba klausyti, o tada praktikuotis. Dalykas, kurio mokaisi, gali keistis, bet *pats mokymasis* lieka toks pats (vis dėlto tu jį truputėlį patobulinsi pagal tai, ko mokysiesi). Išmok *mokytis*, ir jei užsinorėsi išmėginti ką nors naują, žinosi, kad visada sugebėsi tuo užsiimti.

Yra aibė kitų naudingų gebėjimų, kurių gali „prisi-rankioti“, „susimesti“ į kišenę ir „nešiotis“ su savimi iš vieno darbo į kitą. Štai keletas vertingiausių:

GEBĖJIMAS PRISITAIKYTI PRIE POKYČIŲ

Dirbi fabrike, kuris gamina rankų darbo „kažin ką“. Šis darbas tave „VEŽA“. Staiga ateina viršininkas ir pareiškia, kad nuo šiol gaminsi „nežinia ką“. Juk negali trenkti durimis ir išeiti arba imti bambėti. Turi būti lankstus ir prisitaikyti.

MOKĖJIMAS PRIPAŽINTI KLIDAS IR JAS IŠTAISYTI

Susimovei. Turėjai „nežinia ką“ nudažyti žalia spalva, o nudažei geltona. Suklysti lengva. Nereikia dėl to savęs graužti. Pripažink, kad suklydai, ir pasuk galvą, kaip galėtum ištaisyti ką pridirbai.

SUGEBĖJIMAS DRAUGIŠKAI BENDRADARBIAUTI

Vienas niekaip nepagaminsi ir neparduosi savo „nežinia ko“. Elkis maloniai su žmonėmis, su kuriais kartu dirbi. Pažink juos. Jeigu iš jūsų išeis puiki komanda, „nežinia ko“ verslas suklestės ir jums visiems tai išeis į naudą.

EMOCINIS INTELEKTAS

Tai yra gebėjimas suprasti savo (ir kitų) emocijas ir žinoti, ką su jomis daryti. Kai kitas žmogus kremtasi dėl savo „nežinia ko“, gal galėtum jį išklausyti? Paguosti? Pagelbėti jam? Kai *pats* būni nusiminęs ar nusivylęs, gal galėtum kam nors prisipažinti, kad ritiesi į pakalnę, ir kreiptis pagalbos? Ar sugebi išreikšti savo mintis ir jausmus?

KŪRYBIŠKUMAS

Viršininkas **TAU** pasiūlo sukurti visiškai naują „nežinia ką“! Bet ak! Manai, kad nesi labai kūrybiškas? Kūrybiškas gali būti bet kuris žmogus. Sugalvok pluoštą idėjų. Kad ir kokios jos tau atrodytų kvailos, užrašyk jas arba nupiešk. Leisk sau pabūti kvailiu. Šią užduotį atlik su draugu arba net su visa komanda. Eik pasivaikščioti, klausykis muzikos, daryk bet ką, kas sužadina tavo kūrybinį polėkį.

KRITINIS MĄSTYMAS

Tai lyg spręstum galvosūkį ar problemą. Apsvarstai visas smulkmenas. Tarkim, tau davė tik **PUIKŲ STORĄ VADOVĖLĮ APIE TAI, KAIP GAMINAMAS „NEŽINIA KAS“**. Taip, bet... kas jį parašė? Kodėl autorius teigia būtent taip? Gal yra geresnis, spartesnis, pigesnis būdas, kaip galima pagaminti „nežinia ką“? Tai ir yra kritinis mąstymas.

